

Na slavnost do Káně galilejské dorazil další host, charismatický, a přesto pokorný Svatopluk Karásek

MILOŠ REJCHRT

Říjen 1977. Svatopluk Karásek na III. festivalu druhé kultury na Havlově chalupě v Hrádečku u Trutnova. Foto: Ondřej Němec

Na svého před několika dny zesnulého přítele z disentu, spolužáka a bratra v Kristu vzpomíná evangelický farář Miloš Rejchrt.

„Narodil jsem se v tramvaji, která cukla, tedy předčasně,“ zaznělo v roce 1964 na jednom z poeticko-hudebních večírků v jídelně Husova bohosloveckého semináře v Praze Jirchářích. Autorem básně a jejím interpretem byl mladý muž zvučného hlasu, Svatopluk Karásek. Tehdy jsem se setkal se Svát'ou poprvé a zdaleka jsem nebyl jediný, koho báseň o tramvaji nadchla.

Jak by ne, přece ta tramvaj, z níž se nedá vystoupit, protože má zavřené dveře a chvíli šíleně jede, až se cestující kácejí, ale pak se zastaví a lidé se

v ní zabydlují, záclonky si do okének věší a namlouvají si, že někam jedou – to je přece alegorie našeho světa, opravdu našeho, neboť je to „tramvaj nová, vyrobená rukama tatrováků“.

Začátek té básně, z níž si některé věty pamatuji dodnes, ale výstižný není: Karásek se nenarodil předčasně, nýbrž právě včas do doby, kdy ho bylo třeba. Bylo v těch letech málo lidí vnímavého a svobodného ducha, kteří dokázali rozpoznat tehdejší klam a šalbu, postihnout ji neotřelými obrazy a příměry. Ještě méně bylo těch, kdo dokázali druhým dosvědčovat jistotu, že existuje i skutečný pohyb žádoucím směrem, že se nabízí vysvobození ze zavřených tramvajů a všelijakých klecí, že víra v Ježíše Krista otevírá cestu k plnosti, radosti a pospolitému bytí.

[TIP: Souhrn dne podle redaktorů Deníku N. [Odebírejte Notes](#) s výběrem nejdůležitějších událostí dne s odkazy na zajímavé texty.]

Student Karásek bohosloveckou fakultu hodně poznamenal. Slovo „charisma“ se ve výuce objevovalo často, ale slovutní akademičtí teologové jím sami osobně neoplývali. Karásek charisma měl, většinou ho fakultní učitelé rozpoznali a respektovali. Profesor dogmatiky F. M. Dobiáš jednou zažil Karáskovo zpívání s kytarou v hospodě při lyžařském zájezdu (ostatně Svát'ova oslňoval i svým lyžařským uměním a v mládí výkonnostně provozoval několik sportů) a jal se pak svým úhledným rukopisem přepisovat Karáskovy texty z jeho téměř nečitelného taháku.

A Karásek vysvětloval učitelům, že při svých častých debatách s mladými lidmi po hospodách tlumočí ty úžasné věci, které slyší na přednáškách, do mluvy srozumitelné mladým současníkům. S některými věhlasnými teology o generaci staršími navázal trvalá přátelství, zvláště s profesory J. M. Lochmanem a Janem Hellerem. Díky Svát'ovi se v evangelické církvi poněkud změnil i obraz faráře; přijatelným se stal i dlouhovlasý kuřák, přátelící se s lidmi z okruhu undergroundu.

Jeho farářské působení bylo pokračováním jeho rozběhu při studiích. Na jedné straně zůstal tradičním evangelickým kazatelem, který předkládá posluchačům to, co vyčetl v bibli, tedy svým kázáním předává poselství, které není jeho, stává se „Boží troubou“, jak sám jednu sbírku svých kázání nazval. Na druhé straně kazatel Karásek ale vždycky působil přesvědčivě, tak, že sám věří tomu, co vykládá druhým, a kdyby nevěřil, řekl by to.

Ve věku 78 let zemřel 20. prosince 2020 písničkář, evangelický duchovní a bývalý poslanec Svatopluk Karásek (na snímku ze 17. listopadu 2018).
Foto: ČTK

Někdy byla jeho kázání hodně kritická, ale nikdy sudičská, však podle něj „máme číst bibli ostny k sobě. To znamená, nemám se rozhlížet, na koho to varování asi platí, ale vzít to na sebe“. A Karásek byl navíc básník, všelijaké originální metafory ho napadaly, příměry a obrazy se mu snadno vybavovaly. Vedlejším produktem jeho kazatelství jsou i jeho písničky, většinou též z biblických textů vycházející.

Zřejmě právě jeho komunikativnost a úspěch u mladých lidí byly důvodem, proč mu v roce 1974 tehdejší moc odepřela státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Sváťa našel pracovní uplatnění jako kastelán na zámku Houska a jeho skvělá žena Stanislava nastoupila na pozici psycholožky v nedaleké Lobči.

Často jsem ho z nedaleké České Lípy navštěvoval, několik týdnů jsem tam byl dokonce zaměstnán jako natěrač zábradlí a mohl si užívat toho, že se tento odlehlý kout Kokořínska stal místem nádherných setkávání. Jezdili za ním přátelé i jen přátelé přátel odevšad, u ohýnku se zplna hrdla zpívaly nejen Karáskovy songy, ale též „spartakiáda, to já mám ráda“ a jiné hity Charlieho Soukupa.

V roce 1974 byl Karásek pozván na svatbu do Postupic, což byl zároveň festival českého hudebního undergroundu, a samozřejmě tam i zazpíval. Odtud pak dorazil na setkání se svými kolegy ze studií, což byli většinou evangeličtí faráři, někteří ve službě, někteří se zákazem výkonu povolání. Svát'a nám poreferoval o svém přelomovém zážitku: našel mezi členy Plastic People, DG 307 a jejich fanoušky nebývalou míru svobody, kreativity, družnosti a odvahu k jinakosti.

Byl tím tak nadšen, až jsme měli dojem, že nám ho undergroundi trochu berou. Velmi se sblížil s Ivanem Jirousem, také s Jiřím Němcem, Danou Němcovou a Věrou Jirousovou. Znovu začal vystupovat na jednom pódiu s Vratislavem Brabencem, svým souputníkem ze studií, jenž před lety se svou dixielandovou kapelou obstarával hudební složku jirchářských večerů.

Rok 1975. Karásek hraje na svatbě Mejly Hlavsy a Jany Němcové ve venkovské kapli poblíž Jiřice u Moravských Budějovic. Hned vedle stromu vlevo nahoře maminka nevěsty, Dana Němcová. Foto: Ondřej Němec
Počátkem roku 1976 spadla na Plastiky a lidi kolem nich klec. Obviněn z podvracení republiky a vzat do vazby byl i Svát'a. Pocit bezmoci a bezradnosti z toho všeho byl veliký, alespoň já to tak prožíval, když jsme pomáhal Stáně Karáskové při stěhování nahrávací aparatury Plastiků (prý jim ji opatřil Václav Havel) zpět na Housku. Jeden právník jí totiž poradil, aby hleděla všechny předměty, jimiž byla páchána trestná činnost, co

nejrychleji získat zpět od obětavých přechovávačů, jinak hrozí obvinění z rozkrádání socialistického majetku!

Proces s Plasty nakonec vyústil v tresty nečekaně mírné, nepochybně k tomuto výsledku přispěla i pozornost mnoha významných lidí v zahraničí, které zaujal Svátův status evangelického faráře. Hlavně se ale na chodbách soudní budovy ukázalo, že v tehdejší Československu žije řada lidí, kteří se solidarizují se souzenými a mají odvahu to dát veřejně najevo. Tady se rodila Charta 77. Lituji, že zřejmě nikdo (StB možná ano) dokumentárně nezachytil moment, kdy František Kriegel v budově soudu chová v náruči našeho synka Daniela, a z jeho tváře vyzařuje laskavost a něha.

Silvestr 1976. Svatopluk Karásek, nedávno propuštěný z vězení, s Václavem Havlem a Pavlem Landovským. Foto: Ondřej Němec
Po propuštění z vězení byl Karásek propuštěn i z práce a stal se myčem výloh. Bydlení našel v chatrném domku v Košířích určeném ke zbourání. Začal se ukazovat rub Karáskovy narůstající popularity: tolik lidí k němu vzhlíželo jako k autoritě a toužilo po jeho blízkosti, že tam nebylo k hnutí, přičemž manželka a matka Stáňa by přece jen také chtěla trochu klidu a soukromí. Navíc tam nebyla teplá voda a i ta studená tekla jen čůrkem.

Nebezpečně populární chartista Karásek byl nadstandardně šikanován tajnou policií a to vše vyústilo v roce 1980 v něco, čím Svát'a mnohé hořce zklamal, ba i naštvál: požádal o vystěhování. Později to vysvětloval „solidaritou se svou ženou“, a už tehdy tím, že v něm „praskla struna“. Obojí asi byla pravda. Mezi chartisty ale tehdy převládal pocit, který vyjádřil Ludvík Vaculík: „Tak do hromadného hrobu se vám s námi nechce, co?“ Sám Karásek nedělal z nouze ctnost a svůj odchod vnímal jako selhání. Vzpomínám, jak na Hlasu Ameriky po příjezdu do Rakouska vyjádřil naději „snad nebudu vymazán z knihy života“.

Rok 1977. Koncert před odjezdem člena Plastic People, Kanad'ana Paula Wilsona, kterého režim vypověděl z republiky. Na snímku Karásek spolu s Jiřím Kabešem a Mejlou Hlavsou (vpravo). Foto: Ondřej Němec
Karáskovou emigrací Charta 77 ztratila jeden ze svých opěrných sloupů. Na druhé straně jeho odchod pomohl zkultivovat vztah k těm, kteří pod tlakem větším či menším zvolili emigraci. Neměli bychom my, co jsme tu zůstali (zatím!), být opatrnější i na rozvržení vlastních sil? Však ta struna může prasknout v každém, tedy nepřepínejme ji. Sám jsem si pro sebe tento postoj nazval „důsledným minimalismem“.

Na rozdíl od mnoha jiných emigrantů Karásek jednak profesně uspěl, volba za faráře v prestižním curyšském sboru je toho důkazem, jednak

nepřestal v rámci možností udržovat kontakt s domovem a pomáhal, jak jen to šlo. Když se začaly pootevírat hranice, jeho curyšský byt se co do obsazenosti hosty podobal někdejšímu pražskému, byl ovšem podstatně prostornější a komfortnější.

V létě 1989 už i já mohl cestovat, ovšem jen do států tzv. socialistických. Po Svát'ovi jsem toužil, přes všelijaké spojky jsem si s ním domluvil sraz v určitý den a hodinu na hlavním nádraží v Budapešti. Na smluveném místě ve smluvený čas Svát'a nikde, ale stepoval tam chlápek s knírem a velikými brýlemi, chůze a formát postavy na Svát'u seděly. Ano, byl to on, ale v převleku za Jiřího Němce, jemuž se ovšem nepodobal ani omylem. Přijel ale na jeho rakouský pas, neboť na poslední chvíli zjistil, že ten jeho, uprchlický ho k cestě do Maďarska neopravňuje.

Bylo to krásné setkání, povídali jsme celou noc a loučili se s tím, že se asi opět dlouho nevidíme. Za dva měsíce nato si pro mě v Curychu přijel na letiště a odvezl si mne k sobě domů. Nu a 1. ledna 1990 jsme spolu sloužili při novoročních bohoslužbách v pražském chrámu Salvátora. Začala úplně jiná kapitola, struna praskla tentokrát „bolševikovi“, kteréžto singulární pojmenování těch pyšných a zlých lidí jsem poprvé v životě slyšel a vděčně převzal od Stáni Karáskové.

Od té doby se toho změnilo hodně, umřela Svát'ova Stáňa a mnozí jiní naši blízcí. Některé vztahy ochably, například ten můj se Svát'ou, ale když každý naplno pracuje na svém, s úplně jinými novými lidmi a celkově kapacit na udržování intenzivních přátelství věkem ubývá, asi to je normální. Občas jsem si nějaké Svát'ovo kázání přečetl, vždycky to bylo inspirativní.

Také mne překvapilo, že celou řadu výtečných písniček pro své příležitostné kapely napsal právě již v době svobody, kdy už nebylo možná tolik třeba sbírat odvahu říci ne velkému d'áblovi, spíše vytrvalost k zahánění všelijakých drobných d'áblíků a pokušení všedního dne.

Jeho politickou angažovanost jsem sledoval poněkud nezúčastněně, jako jakýsi průzkum bojem, z něhož vyšlo, co jsme věděl předem: že představa o potřebnosti brilantního kazatele v Poslanecké sněmovně je iluze a že činnost politických profesionálů v demokratických poměrech vyžaduje jiná charismata, než kterými oplýval Svát'a.

Zůstává ale vděčnost i docela osobní za jeho přínos k vítězství pravdy a lásky, které sice v této časnosti nikdy nezvítězí, ale vítězit by měly. A též za příklad silné víry, která i lecjakou horu zdolá, za příklad pokory, s níž snášel svou slabost.

Zajímavé je, že když mi kdosi telefonem sděloval čerstvou zprávu o jeho úmrtí, hned jsem vyhrkl „novej host k nám vešel na slavnost“. A když jsem tu novinu zase zavolał dalšímu příjemci, i on to okomentoval týmž citátem z Karáskovy slavné písne o svatbě v galilejské Káni.

Svatopluk Karásek se narodil včas, ale jako každý, koho jsme měli rádi, umřel předčasně.

Autor je evangelický farář. V letech 1980–1981 byl mluvčím Charty 77. Kazatelsky naposledy působil (do listopadu 2011) jako druhý farář ve farním sboru Českobratrské církve evangelické v Praze 8 – Kobylisích. V Synodní radě Českobratrské církve evangelické zastával funkci druhého náměstka synodního seniora. Také působí jako překladatel z francouzštiny.